

1988 maj 3, Warszawa – Notatka dotycząca zagranicznych przedstawicielstw Solidarności Walczącej sporządzona przez inspektora Wydziału XI Departamentu I MSW ppor. S. Futymę, tajne specjalnego znaczenia

W trakcie prowadzonego operacyjnego rozpoznania nielegalnej organizacji Solidarność Walcząca stwierdzono, że utrzymuje ona kontakty z jej zagranicznymi ekspozyturami oraz z wrogimi ośrodkami emigracyjnymi. Ścisła współpraca z ośrodkami antypolskimi na Zachodzie zapewnia SW dopływ środków finansowych, nowoczesnego sprzętu poligraficznego i elektronicznego oraz surowców i materiałów niezbędnych do druku. Dostarczane też są do kraju duże ilości wydawnictw bezdebitowych. Głównymi formami zagranicznej działalności SW są:

- powoływanie oficjalnych przedstawicieli SW w krajach zachodnich i przy ich udziale tworzenie bazy propagandowej dla działań w kraju;
- zdobywanie poprzez specjalnie do tego celu powołane fundusze (np. SOS dla Solidarności Walczącej) środków finansowych służących wspieraniu krajowego podziemia;
- tworzenie kanałów przetrzutu do kraju środków finansowych, sprzętu poligraficznego i elektronicznego oraz wrogiej literatury.

Aktualnie jako oficjalni ujawnieni przedstawiciele SW na Zachodzie działają:

- powołana jako osoba koordynująca całość działalności SW na Zachodzie – Ewa Kubasiewicz-Houée (Francja),
- Andrzej Wirga (RFN),
- Rafał Gan-Ganowicz (Francja),
- Jerzy Jankowski (Norwegia),
- Zbigniew Bełz (Kanada),
- Jarosław Świątek (USA).

Ewa Kubasiewicz-Houée (Binic, Francja), c. Sylwestra i Weroniki, ur. 21 VII 1940 r. Poznań.

Od 1980 roku aktywna działaczka NSZZ „Solidarność”, zaangażowana w tworzenie „Solidarności” w Wyższej Szkole Morskiej w Gdyni. Po wprowadzeniu stanu wojennego nie zaprzestała działalności, organizowała wraz z innymi działaczami strajk w Wyższej Szkole Morskiej. Za te działania skazana została w lutym 1983 r. wyrokiem Sądu Marynarki Wojennej na karę 10 lat pozbawienia wolności. Dnia 5 III 1983 r. decyzją Sądu Pomorskiego Okręgu Wroclawskiego w Bydgoszczy otrzymała półroczną przerwę w odbywaniu kary, w trakcie której objęła ją amnestia z lipca 1983 r. W 1983 roku aktywnie włączyła się do działalności w ramach struktur Solidarności Walczącej Oddział Trójmiasto. Wchodziła w skład Komitetu Wykonawczego SW. W 1986 roku została ustanowiona przez Komitet SW szefem struktury zagranicznej SW. Od grudnia 1987 roku przebywa we Francji, podejmując działania jako reprezentant SW za granicą.

Andrzej Wirga (Moguncja, RFN), s. Michała, ur. 27 IV 1945 r. Lwów.

Wyjechał z Polski do RFN w listopadzie 1981 roku. Po wprowadzeniu stanu wojennego pozostał za granicą, podejmując aktywną działalność prosolidarnościową. Po rozwiązaniu się bremeńskiego biura „Solidarności” w 1983 r. założył w Moguncji tzw. Komitet Pomocy „Solidarności” – Hilfskomitee „Solidarnost” e.v., który stał się główną instytucją prowadzącą działalność dywersyjną z terenu RFN, nadal firmuje tę organizację jako jej przewodniczący. Przyjęty w 1983 r. program działania zakłada ścisłą współpracę A[ndrzeja] Wirgi z instytucjami wspierającymi „Solidarnost” w RFN oraz pełne podporządkowanie i bieżące konsultacje z Biurem „Solidarnost” w Brukseli.

Z Solidarnością Walczącą A[ndrzeja] Wirga związany jest od 1984 roku, w tym samym roku otrzymał pełnomocnictwo sygnowane przez K[ornela] Morawieckiego do reprezentowania interesów SW w RFN.

Aktualnie działalność ośrodka w Moguncji koncentruje się na prowadzeniu:

- wysyłki wrogich publikacji, sprzętu poligraficznego, kaset, wideokaset, sprzętu elektronicznego oraz wydawnictw dla ośrodków podziemia w kraju, wykorzystuje i wykorzystywał do tego m.in. transporty kierowane do „Solidarnost” na Wybrzeżu, we współpracy z Marianem Kaletą i Józefem Lebenbaumem;
- reprezentuje SW w Międzynarodówce Oporu;
- zbieraniu środków finansowych od osób prywatnych, firm na rzecz Komitetu Pomocy „Solidarnost” i przesyłaniu ich do kraju.

Rafał Gan-Ganowicz (Paryż, Francja).

Przebywa na Zachodzie od 1950 r. Były najemnik z Konga. Jako przedstawiciel SW we Francji występuje od października 1987 roku, co znalazło wyraz w artykule opublikowanym w „Narodowcu” z 20 X 1987 r. Jako przedstawiciel SW sygnował też apel o uwolnienie Kornela Morawieckiego.

Jerzy Jankowski (Oslo, Norwegia).

Według informacji zamieszczonej w Radiu Wolna Europa w dniu 17 XI 1987 r. jest przedstawicielem SW w Norwegii z pełnomocnictwem do reprezentowania interesów SW w Szwecji i Danii. Jako przedstawiciel SW w Skandynawii udzielał wywiadu rozgłośni RWE w dniu 21 I 1988 r.

Zbigniew Bełz (Toronto, Kanada), s. Józefa, ur. 17 IX 1955 r. Gorzów Wlkp.

Od marca 1987 r. przebywa w Kanadzie. Były aktywny działacz struktur „Solidarnost” w regionie gorzowskim. Od września 1987 r. działa na mocy upoważnienia zamieszczonego w prasie polonijnej („Echo – Tygodnik Polski” z dnia 25 XI 1987 r.) sygnowanego przez K[ornela] Morawieckiego. Zostało to potwierdzone przez Annę Kowal, córkę K[ornela] M[orawieckiego], na spotkaniu z dziennikarzami zachodnimi. Bełz był m.in. organizatorem demonstracji przed siedzibą konsulatu PRL w Toronto w dniu 15 XI 1987 r. Wg aktualnego rozpoznania Bełz podejmuje aktywne wysiłki mające na celu uruchomienie kanału przerzutowego do Polski, gromadzi fundusze dla SW z terenu Kanady.

Jarosław Świątek (Chicago, USA).

W imieniu POMOSTU podpisywał porozumienie o współpracy z SW. W maju 1986 r. kierowane było do niego zamówienie na sprzęt (głównie skanery) elektroniczny i pieniądze. Był sygnatariuszem zawiązanego w USA Komitetu na rzecz Uwolnienia Kornela Morawieckiego.

Poza działającymi oficjalnie przedstawicielami SW funkcjonuje na Zachodzie zespół osób ściśle powiązanych z SW i przez nią delegowanych, działających w sposób niejawni. Stanowią oni m.in. ogniwa, do których kierowana jest dostarczana przez łączników prasa SW oraz tzw. poczta SW. Aktualnie rozpoznanymi są:

- Jarosław Pawlak – (Norwegia),
- Gertruda Ogorzelska – (Francja),
- Roman Boreyko¹ – (W[ie]lk[a] Brytania),
- Henryk Czerwiński – (Szwajcaria),
- Ewa Zajac – (Szwajcaria).

Jarosław Pawlak (Oslo, Norwegia), s. Henryka, ur. 3 V 1963 r. we Wrocławiu.

Występuje pod pseudonimem „Sue” – jest głęboko zakonspirowanym przedstawicielem SW w Norwegii. Z Polski wyjechał 7 maja 1986 r. Wcześniej prowadził działalność nielegalną, m.in. zajmował się drukiem i kolportażem ulotek.

Disponuje własnym kanałem łączności do SW w kraju, korzysta też z pośrednictwa A[ndrzej] Wirgi. Kanałem A[ndrzej] Wirgi przekazywał m.in. materiały dot[yczące] działalności opozycyjnej w ZSRR, zadysponował także na rzecz SW 10 tys. koron norweskich. W przejętych, operacyjnie zaszyfrowanych listach do kierownictwa SW prosi m.in. o informacje o osobach będących w zainteresowaniu wywiadu norweskiego.

Gertruda Ogorzelska – bliższych danych brak (Paryż, Francja).

Przebywa we Francji od 1984 roku. Jest odbiorcą i dystrybutorem prasy SW.

Roman Boreyko – (Aberdeen, Szkocja).

Pracownik Politics University of Aberdeen, zamieszcza artykuły w prasie polonijnej, znany jako odbiorca i dystrybutor prasy SW w W[ie]lk[iej] Brytanii.

Henryk Czerwiński (Szwajcaria).

Współpracownik SW, zbiera i przekazuje do kraju fundusze na działalność SW. Zaoferował m.in. stałe dotacje od bliżej nierozpoznanej organizacji w Szwajcarii (może chodzić o Sekcję Szwajcarską Międzynarodowej Organizacji Praw Człowieka – I[n]ternationale] G[esellschaft] f[ür] M[enschenrechte]).

Ewa Zajac (Lozanna, Szwajcaria), c. Jana, ur. 13 X 1946 r. w Łodzi.

Przebywa na Zachodzie od maja 1981 roku. W przeszłości związana z wydarzeniami marcowymi 1968 roku w Łodzi. Nie wyjaśniono jeszcze okoliczności wejścia Ewy Zajac w kontakt z SW. Ustalono natomiast, że Ewa Zajac jest pełnomocnikiem SW na Zachodzie.

---

¹ Roman Boreyko – współpracownik SW w Wielkiej Brytanii.

dzie w zakresie spraw finansowych. W maju 1986 roku zorganizowała w Szwajcarii spotkanie z przedstawicielami emigracji ukraińskiej, na którym zawarła z nimi porozumienie o współpracy (nie informowała o tym kierownictwa SW). W sierpniu 1987 r. poprzez posiadane kontakty uzyskała zapewnienie przyznania dotacji dla SW ze Schweizerisches Arbeitshilfswerk² w wysokości 24 tysięcy franków szwajcarskich (SW otrzymała z tej sumy 10 tys. fr[anków] szw[ajcarskich]). Łączność z centralą SW utrzymuje przez ustalonego łącznika o pseudonimie „VPI”. Utrzymuje też kontakty z Romualdem Kukołowiczem.

Piotr Gmaj³ (Szwajcaria), s. Edwarda, ur. 21 I 1944 r. Zurich.

Przebywa w Szwajcarii od 1981 roku, był lekarz w Akademii Medycznej w Gdańsku. Członek prezydium KZ SW w A[kademii] M[edycznej].

Poza wymienionymi kontaktami, Solidarność Walcząca oraz jej przedstawiciel w RFN A[ndrzej] Wirga utrzymywali kontakty z przebywającymi w Szwecji Marianem Kaletą i Józefem Lebenbaumem. Marian Kaleta, przebywający w Szwecji od 1970 roku, od sierpnia 1986 r. przejął po Mirosławie Chojeckim obowiązki głównego organizatora kanałów przerzutu do kraju [materiałów] przeznaczonych dla nielegalnych ugrupowań w kraju.

Józef Lebenbaum przebywa w Szwecji od 1969 roku. Kieruje założoną w 1983 roku Niezależną Polską Agencją – IPA (Independent Polish Agency). I[ndependent] P[olish] A[gency] dotowana jest m.in. przez amerykański tzw. Narodowy Fundusz na rzecz Demokracji – NED. Dotacje otrzymywane z NED-u przeznaczone są na wspieranie wszystkich nieuznających kierownictwa byłego NSZZ „Solidarności” organizacji, w tym SW. Wiadomym jest, iż czynione są intensywne zabiegi kierownictwa SW o uzyskiwanie dotacji z funduszu NED.

Źródło: AIPN, 02203/100, k. 60–65, mps.

---

² Schweizerisches Arbeitshilfswerk – szwajcarska organizacja charytatywna.

³ Piotr Gmaj (ur. 1944) – lekarz, działacz opozycyjny. Działacz NSZZ „Solidarność”, członek prezydium KZ w Akademii Medycznej w Gdańsku, od 1981 r. na emigracji w Szwajcarii, współpracownik SW.